

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Μπαίναμε μέσα, από μία κάθε φορά. Ύστερα από ώρες αναμονής, όρθιες στον διάδρομο, είχαμε ανάγκη να καθίσουμε. Το δωμάτιο ήταν μεγάλο, οι τοίχοι λευκοί. Στο κέντρο, ένα μακρύ ξύλινο τραπέζι το οποίο είχαν ήδη στρώσει για εμάς. Μας έκαναν νόημα να λάβουμε θέση.

Κάθισα και έμεινα έτσι, με τα χέρια σταυρωμένα στην κοιλιά. Μπροστά μου, ένα λευκό πήλινο πιάτο. Πεινούσα.

Οι άλλες γυναίκες τακτοποιήθηκαν αθόρυβα. Ήμασταν δέκα. Ορισμένες ήταν ευθυτενείς και απεγάδιαστες, με τα μαλλιά μαζεμένα σε κότσο. Άλλες κοίταζαν τριγύρω. Η κοπέλα μπροστά από μένα έκοβε τις παρανοχίδες της με τα δόντια και τις θρυμμάτιζε με τους κοπτήρες. Είχε απαλά μάγουλα διάστικτα από ευρυαγγείες. Πεινούσε.

Στις έντεκα το πρωί λιμοκτονούσαμε ήδη. Δεν είχε να κάνει με τον αέρα της εξοχής, με το ταξίδι με το πουλμανάκι. Εκείνη η τρύπα στο στομάχι ήταν φόβος. Χρόνια τώρα, νιώθαμε πείνα και φόβο. Και όταν η ευωδιά από τα πιάτα μάς έφτανε κάτω από τη μύτη, ο σφυγμός χτυπούσε στους κροτάφους, νιώθαμε να μας τρέχουν τα σάλια. Κοίταξα το κορίτσι με τις ευρυαγγείες. Είχε την ίδια λαχτάρα με μένα.

Τα φασολάκια ήταν γαρνιρισμένα με λιωμένο βούτυρο. Είχα να φάω βούτυρο από τη μέρα του γάμου μου. Η οσμή

της ψητής πιπεριάς μου κέντριζε τα ρουθούνια, το πιάτο μου ήταν ξέχειλο, δεν έκανα τίποτε άλλο παρά να το κοιτάζω επίμονα. Στο πιάτο της κοπέλας μπροστά μου, ωστόσο, υπήρχαν ρύζι και μιτζέλια.

«Φάτε», είπαν από τη γωνιά της αίθουσας, και ήταν περισσότερο πρόσκληση και λιγότερο εντολή. Την έβλεπαν τη λαχτάρα στα μάτια μας. Τα στόματα να μισανοίγουν, την ανάσα να επιταχύνει. Διστάζαμε. Κανείς δεν μας είχε ευχηθεί καλή όρεξη, τότε ίσως να μπορούσα ακόμα και να σηκωθώ και να πω ευχαριστώ, οι κότες σήμερα είχαν υπάρξει γενναιόδωρες, για σήμερα ένα αυγό θα μου αρκούσε.

Μέτρησα ξανά τις ομοτράπεζες. Ήμασταν δέκα, δεν ήταν ο μυστικός δείπνος.

«Φάτε!» επαναλάμβαναν από τη γωνιά, μα εγώ είχα ήδη ρουφήξει ένα φασολάκι και είχα νιώσει το αίμα να ρέει ως τις ρίζες των μαλλιών μου, ως τα δάχτυλα των ποδιών μου, είχα νιώσει τους παλμούς μου να επιβραδύνουν. Μα τι γεύμα ετοιμάσες για μένα –πόσο γλυκές είναι αυτές οι πιπεριές–, τι γεύμα, για μένα, πάνω σ' ένα ξύλινο τραπέζι, μέχρι και με τραπεζομάντιλο, πηλίνα πιάτα από το Άαχεν και δέκα γυναίκες. Αν είχαμε ένα πέπλο θα μοιάζαμε με καλόγριες, μια τραπεζαρία με καλόγριες που έχουν δώσει όρκο σιωπής.

Στην αρχή παίρναμε μετρημένες μπουκιές, σαν να μην ήμασταν υποχρεωμένες να την καταπιούμε ολόκληρη, σαν να μπορούσαμε να την αρνηθούμε, αυτή την τροφή, αυτό το γεύμα που δεν προορίζεται για εμάς, που μας αναλογεί τυχαία, τυχαία αξιωθήκαμε να συμμετάσχουμε στο τραπέζι του. Έπειτα όμως γλιστρά μέσα από τον οισοφάγο και προσγειώνεται σ' εκείνη την τρύπα στο στομάχι, κι όσο περισσότερο τη γεμίζει τόσο περισσότερο η τρύπα μεγαλώνει, τόσο περισσότερο σφίγγουμε τα πιρούνια. Το στρούντελ με

τα μήλα είναι τόσο ωραίο που μπουκλώνω στο στόμα ολοένα και μεγαλύτερα κομμάτια, καταβροχθίζοντας το ένα κομμάτι μετά το άλλο ώσπου κάνω πίσω το κεφάλι για να ξαναπάρω ανάσα, κάτω από τα βλέμματα των εχθρών μου.

Η μητέρα μου έλεγε ότι όταν τρώμε παλεύουμε με τον θάνατο. Το έλεγε πριν από τον Χίτλερ, όταν πήγαινα στο δημοτικό της Μπράουνσταϊνγκάσε 10, στο Βερολίνο, και ο Χίτλερ δεν υπήρχε. Εκείνη μου έδενε ένα φιάγκο στην ποδιά και μου έβαζε το καρτελάκι μου, και με συμβούλευε να είμαι προσεκτική, κατά τη διάρκεια του γεύματος, να μην πνιγώ. Στο σπίτι είχα το συνήθειο να μιλάω πάντοτε, ακόμα και με γεμάτο το στόμα, να φλυαρώ πολύ, μου έλεγε, και πνιγόμενοι ακριβώς επειδή μ' έκανε να γελάω, μ' εκείνο το τραγικό ύφος, την εκπαιδευτική μέθοδο που βασιζόταν στην απειλή του αφανισμού. Λες και κάθε κίνηση για επιβίωση μας εκθέτει στον κίνδυνο του τέλους: η ζωή ήταν επικίνδυνη· ο κόσμος ολόκληρος, μια ενέδρα.

Όταν το γεύμα είχε ολοκληρωθεί, δύο Ες Ες μας πλησίασαν και η γυναίκα στ' αριστερά μου σηκώθηκε.

«Κάτσε κάτω! Πίσω, στη θέση σου!»

Η γυναίκα έπεσε στο κάθισμα σαν να την είχαν σπρώξει. Μία από τις πλεξίδες της που ήταν τυλιγμένες στριφογυριστά, χαλαρώνοντας από τη φουρκέτα μόλις που ταλαντεύτηκε.

«Δεν έχετε την άδεια να σηκωθείτε. Θα μείνετε εδώ, καθισμένες στο τραπέζι, μέχρι νεωτέρας εντολής. Σιωπηλές. Αν η τροφή ήταν μολυσμένη, το δηλητήριο θα δράσει ταχύτατα». Ο Ες Ες μάς επιθεώρησε μία προς μία, για να ελέγξει την αντίδρασή μας. Δεν παίρναμε ανάσα. Έπειτα στράφηκε και πάλι στη γυναίκα που είχε σηκωθεί: φορούσε μια

ντιρντλ¹, ίσως γι' αυτό της έδειξε έναν κάποιο σεβασμό. «Μία ώρα αρκεί, ηρέμησε», της είπε. «Μία ώρα ακόμη και είστε ελεύθερες».

«Η νεκρές», σχολίασε μια συντρόφισσα.

Ένωσα τον θώρακά μου να σφίγγει. Η κοπέλα με τις ευρυαγγείες έκρυψε το πρόσωπό της μέσα στις παλάμες, έπνιξε τους λυγμούς της. «Κόφ' το», ψιθύρισε η μελαχρινή δίπλα της, εκείνη τη στιγμή όμως έκλαιγαν και οι άλλες, σαν χορτάτοι κροκόδειλοι, ίσως να ήταν συνέπεια της χώνεψης.

Είπα χαμηλόφωνα: «Μπορώ να σε ρωτήσω πώς σε λένε;» Η κοπέλα με τις ευρυαγγείες δεν κατάλαβε πως το έλεγα σ' εκείνη. Τέντωσα το χέρι, ακούμπησα ελαφρά τον καρπό της, πετάχτηκε, με κοίταξε με μια έκφραση σαστισμένη, της είχαν κοπεί όλες οι παρανυχίδες. «Πώς σε λένε;» επανέλαβα. Η κοπέλα σήκωσε το κεφάλι προς τη γωνιά, δεν ήξερε αν είχε την άδεια να μιλήσει, οι φρουροί ήταν αφηρημένοι, ήταν σχεδόν μεσημέρι, ένιωθαν μια κάποια νωθρότητα. Ίσως να μην την πρόσεχαν, κι έτσι μουρμούρισε «Λένι, Λένι Βίντερ», σαν να επρόκειτο για μια ερώτηση, αλλά ήταν το όνομά της. «Λένι, εγώ είμαι η Ρόζα», της είπα, «θα δεις που σε λίγο θα γυρίσουμε σπίτι».

Η Λένι ήταν λίγο πιο μεγάλη από κοριτσάκι, το μάντευες από τις αφράτες αρθρώσεις της· είχε το πρόσωπο κοριτσιού που δεν το είχαν αγγίξει ποτέ μέσα σε στάβλο, ούτε καν μέσα στην αποκαμωμένη νωθρότητα μετά το τέλος της συγκομιδής.

Το '38, ύστερα από την αναχώρηση του αδελφού μου

1. Dimdl: παραδοσιακή γερμανική φορεσιά.

του Φραντς, ο Γκρέγκορ με είχε φέρει εδώ, στο Γκρος-Παρτς, για να γνωρίσω τους γονείς του: θα σ' ερωτητούν, μου έλεγε, περήφανος για τη Βερολινέζα γραμματέα που είχε κατακτήσει, που αρραβωνιάστηκε με το αφεντικό της, όπως γίνεται στις ταινίες.

Ήταν ωραίο εκείνο το ταξίδι στ' ανατολικά μέσα στο καλάθι της μηχανής. *Προς την Ανατολή προχωρούμε*, που έλεγε και το άσμα. Το διέδιδαν τα μεγάφωνα, όχι μονάχα την 20ή Απριλίου. Τα γενέθλια του Χίτλερ ήταν κάθε μέρα.

Για πρώτη φορά έπαιρνα το караβάκι και έφευγα μαζί μ' έναν άντρα. Η Χέρτα με είχε φιλοξενήσει στο δωμάτιο του γιου της, κι εκείνον τον είχε στείλει να κοιμηθεί στη σοφίτα. Όταν οι γονείς του πήγαν για ύπνο, ο Γκρέγκορ άνοιξε την πόρτα και τρύπωσε κάτω από τα σκεπάσματά μου. «Όχι», ψιθύρισα, «όχι εδώ». «Τότε, έλα στον στάβλο». Γούρλωσα τα μάτια. «Δεν μπορώ· κι αν το καταλάβει η μητέρα σου;»

Δεν είχαμε κάνει έρωτα ποτέ. Δεν είχα κάνει ποτέ έρωτα με κανέναν.

Ο Γκρέγκορ με χάιδεψε τρυφερά στα χείλη, έψαυσε την περίμετρό τους, κι έπειτα τα πίεσε με την άκρη του δαχτύλου του ώσπου βρήκε τα δόντια, μου άνοιξε το στόμα, έχωσε μέσα δύο δάχτυλα. Τα ένιωσα στεγνά πάνω στη γλώσσα μου. Θα μπορούσα να κλείσω το σαγόνι, να τον δαγκώσω. Ο Γκρέγκορ δεν το είχε σκεφτεί καν. Πάντοτε μ' εμπιστευόταν.

Το βράδυ δεν αντιστάθηκα, ανέβηκα στη σοφίτα και άνοιξα εγώ την πόρτα. Ο Γκρέγκορ κοιμόταν. Πλησίασα τα μισάνοιχτα χείλη μου στα δικά του, για να ενώσω τις ανάσες μας· ξύπνησε. «Ήθελες να δεις πώς μυρίζω στον ύπνο μου;» μου είπε χαμογελώντας. Του έχωσα ένα, μετά δύο κι έπειτα τρία δάχτυλα στο στόμα, αισθάνθηκα το στόμα του

να ανοίγει διάπλατα, το σάλιο να με μουσκεύει. Αυτό ήταν ο έρωτας: ένα στόμα που δεν δαγκώνει. Ή η πιθανότητα να σου χιμήξει κάποιος προδοτικά, σαν σκυλί που επαναστατεί ενάντια στο αφεντικό του.

Φορούσα το κολιέ με τα κόκκινα πετράδια, όταν κατά τη διάρκεια του ταξιδιού της επιστροφής μου άρπαξε τον σβέρκο. Δεν είχε συμβεί στον στάβλο των δικών του, αλλά σε μια καμπίνα χωρίς φινιστρίνι.

«Πρέπει να βγω», μουρμούρισε η Λένι. Το αντιλήφθηκα μόνο εγώ.

Η μελαχρινή δίπλα της είχε αποστεωμένα ζυγωματικά, λαμπερά μαλλιά, μια σκληράδα στο βλέμμα.

«Σσς», χάιδεψα τον καρπό της Λένι· αυτή τη φορά δεν τινάχτηκε. «Μένουν είκοσι λεπτά, σχεδόν τέλειωσε».

«Πρέπει να βγω», επέμεινε.

Η μελαχρινή την αγριοκοίταξε: «Θα βγάλεις τον σκασμό, επιτέλους;» είπε τραβώντας την απότομα.

«Μα τι κάνεις;» ούρλιαξα σχεδόν.

Οι Ες Ες γύρισαν προς το μέρος μου. «Τι συμβαίνει;»

Όλες οι γυναίκες γύρισαν προς το μέρος μου.

«Σας παρακαλώ», είπε η Λένι.

Ένας Ες Ες ήρθε μπροστά μου. Της άρπαξε το μπράτσο και της ψιθύρισε κάτι στο αυτί, κάτι που δεν άκουσα, αλλά που έκανε το πρόσωπό της να ζαρώσει τόσο ώστε να παραμορφωθεί.

«Δεν αισθάνεται καλά;» ρώτησε ένας άλλος φρουρός.

Η γυναίκα με την ντιρντλ πήδησε πάλι όρθια: «Το δηλητήριο!»

Σηκώθηκαν και οι άλλες, ενώ της Λένι της ήρθε εμετός· ο Ες Ες μόλις που πρόλαβε να απομακρυνθεί, πριν η Λένι αρχίσει να ξερνάει στο πάτωμα.

Οι φρουροί βγήκαν τρέχοντας, φώναξαν τον μάγειρα, τον ανέκριναν, ο Φίρερ είχε δίκιο, οι Άγγλοι ήθελαν να τον δηλητηριάσουν, οι γυναίκες αγκαλιάζονταν, άλλες έκλαιγαν με το κεφάλι στον τοίχο, η μελαχρινή έτρεχε μπρος-πίσω με τα χέρια στη μέση και έκανε έναν παράξενο θόρυβο με τη μύτη της. Πλησίασα τη Λένι, άγγιξα το μέτωπό της.

Οι γυναίκες κρατούσαν το στομάχι τους, αλλά δεν ήταν από τους σπασμούς. Είχαν χορτάσει την πείνα τους και δεν ήταν συνηθισμένες σ' αυτό.

Μας κράτησαν εκεί για πάνω από μία ώρα. Το πάτωμα καθαρίστηκε με εφημερίδες και ένα βρεγμένο πανί, παρέμεινε μια όξινη δυσοσμία. Η Λένι δεν πέθανε, σταμάτησε μονάχα να τρέμει. Ύστερα αποκοιμήθηκε με το χέρι της μέσα στο δικό μου και το μάγουλό της ακουμπισμένο στο μπράτσο, πάνω στο τραπέζι, σαν μικρό παιδί. Ένιωθα το στομάχι μου να τεντώνεται και να κοχλάζει, μα ήμουν πολύ κουρασμένη για να ανησυχήσω. Ο Γκρέγκορ είχε καταταχθεί εθελοντής.

Δεν ήταν ναζιστής, δεν υπήρξαμε ποτέ ναζιστές. Από παιδί δεν ήθελα ποτέ να ενταχθώ στη Γερμανική Νεολαία, δεν μου άρεσε το μαύρο φουλάρι που περνούσε κάτω από τον γιακά του λευκού πουκαμίσου. Δεν υπήρξα ποτέ καλή Γερμανίδα.

Όταν ο θολός και αμέτρητος χρόνος της χώνεψής μας έφερε τη λήξη του συναγερμού, οι φρουροί ξύπνησαν τη Λένι και μας έβαλαν στη σειρά για το πουλμανάκι που θα μας πήγαινε σπίτι. Το στομάχι μου δεν κόχλαζε πια: είχε πάψει να ανησυχεί. Το σώμα μου είχε απορροφήσει την τροφή του Φίρερ, η τροφή του Φίρερ κυκλοφορούσε στο αίμα μου. Ο Χίτλερ ήταν ασφαλής. Εγώ πεινούσα και πάλι.